
	<p>Списание ЕПОХИ Издание на Историческия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“</p> <p>Journal EPOCHS Edition of the Department of History of “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo</p>		<p>Том / Volume XXIX (2021). Книжка / Issue 2</p>
---	--	--	---

DOI: 10.54664/JNPD7260

Ирина ДИМИТРОВА* / Irina DIMITROVA

**Отзив за: Вера Бонева. Архивът на Петко Р. Славейков:
Ръкописно наследство.
Велико Търново: Фабер, 2020, 302 с. ISBN: 978-619-00-1177-4**

**Review of: Vera Boneva. *The Archive of Petko Slaveykov:
Handwritten Heritage. Veliko Tarnovo: Faber Publishing House, 2020,
302 pp. ISBN 978-619-00-1177-4***

На 12.06.2021 г. в Трявна бе представен последният монографичен труд на един от най-известните ни учени в областта на Българското възраждане и изследовател по проблемите на музеологията – професор Вера Бонева. Книгата е свързана с ръкописното наследство на Петко Славейков, а събитието бе тематична част от ежегодните национални Славейкови тържества.

Петко Славейков е една от най-ярките личности от периода на Новата българска история. Неговата дейтелност е навсякъде. Той е учител, писател, събирач на българската мъдрост, водач и участник в борбите на българите за църковна и национална независимост. Политик и бих казала, мъдрец на българския народ. Трявна има неповторимия шанс да бъде дом на този титан на Възраждането, а животът на Петко Славейков да бъде завинаги свързан със съдбата на малкото балканско селище. През 50-те години на XIX в. Петко Славейков пребивава основно в Трявна, където сред приоритетите му е образованието на децата, а сред ценностите му са неговите книги и ръкописи, които по думите на сина му Иван заемали цяла една стая. Огромно е книжовното богатство, което ни е оставил Петко Славейков. Огромно е и неговото ръкописно непубликувано наследство.

В „Архивът на Петко Р. Славейков: Ръкописно наследство“ проф. Бонева дава всеобхватна представа за размера на Славейковата съкровищница. Искам да подчертая, че това е първият опит от 1959 г. насам да се свържат всички компоненти от наследството на бележития тревненец. За създаването на този труд проф. Бонева работи с „безкрайността“, предвид огромното ръкописно и печатно наследство на Славейков, който близо половин век е активно, навсякъде в живота на българите. Тази книга е за голяма част от българските селища. Тук са писмата му до семейството, до приятелите му, до съпругата му, до първенците на Тревненската община, до книжовници, политици и интелектуалци от различни краища в Българско. Тук е учителската и обществената му деятелност. В ръкописите му е разкрита цялата палитра от неговия характер – с непокорната му емоционалност и борбата му за просвещение и народен напредък. Тук, в тази книга, проф. Бонева е изпълнила завета на Петко Славейков – „**И да приберете колкото е възможно внимателно всичките ми ръкописи, до най-малкото листче книжано**“ (в писмо до Ив. Славейков, 1879 г.).

Монографията включва над 300 страници, които обхващат цялото ръкописно наследство на П. Славейков – публикувано и непубликувано. Обособени са отделни части:

* **Ирина Димитрова** – Уредник в Специализиран музей за резбарско и зографско изкуство – гр. Трявна.

1. Ръкописно наследство на Петко Славейков включва личния архив, запазен в семейството, ръкописи в колекциите на други фондообразуватели, публикувани и непубликувани компоненти от Славейковото наследство.

2. Анотация на датирани и недатирани документи. Датираниите обхващат периода от 1849 до 1895 г.

Томът е снабден с подробен списък на източниците – архивни, печатни и дигитални и именен показалец, който помага в текста да се търсят имената на всички хора, свързани с живота и дейността на Славейков, и го превръща в настолно четиво, до което можем да се допитваме постоянно.

Книгата е издадена през 2020 г. от издателство „Фабер“, а рецензенти са чл.-кор. проф. Р. Радкова и доц. д-р Хр. Атанасов.

За три „срещи“ разказва проф. Бонева с Петко Славейков, но решаваща се оказва „университетската“ ѝ среща, при която след написването на дисертацията си за Гаврил Кръстевич – успява ясно да открие важната роля на Славейков за „съзряването на българите“. Славейков ѝ се разкрива в своята пълна стихия, а сама тя го нарича „народонаставник“ заради острия ум и словото. Може би респектирана от личността на неуморимия възрожденец, тя дълго време не се решава на тази стъпка – да напише книга за него, още повече, че Петко Славейков е доста изследвана личност в исторически и литературен аспект. Едва през 2018/2019 г. във връзка с работата ѝ по проект „Информационен портал за архивно-документално наследство на Българското възраждане“, финансиран от фонд „Научни изследвания“, тя започва своето дълго пътуване по различни архивохранилища и библиотеки. В книгата си проф. Бонева „разговаря“ със Славейков, приемайки го като мъдър и интересен събеседник. Създавайки тази книга тя живее с радостите и тревогите му, като го прави близък до всеки от читателите на този текст.

Множеството печатни Славейкови текстове, както и официалните документи, излезли из под перото на Славейков, НЕ са обект на настоящия труд. Главният герой тук са ръкописите, съпътствани с историите около тяхното създаване. Архивът на Петко Славейков е част от съкровищницата на Националния литературен музей, Музея „Петко и Пенчо Славейкови“ – София (МППС), НБ „Кирил и Методий“ – Български исторически архив, Научен архив при БАН, ДА – Габрово и ДА – Велико Търново. Документи се съхраняват в НБ „Ив. Вазов“ – Пловдив, както и в личните архиви на множество български възрожденски и следвъзрожденски интелектуалци. Негови документи се пазят и в музеите по местата, където той най-много е пребивавал – София, Трявна, Севлиево, Велико Търново. Към личния архив на П. Славейков е присъединен и архивът на неговите деца, а най-голям принос за подредбата на ръкописното богатство има внучката му Светослава Славейкова. Научният архив наброява според проф. Бонева общо 2035 архивни единици. В книгата авторката пише, че става въпрос за около 30 000 листа документи, от които 24–25 000 листа са ръкописите, излезли из под перото на Петко Славейков и съхранявани именно в МППС.

От изследването разбираме, че голяма част от ръкописното наследство на Славейков, съхранявано в Научния архив на МППС, остава непроучено и непознато за научните среди. В книгата си проф. Бонева отделя внимание и на интернет портала „Българска литературна класика – знание за всички“, където са дигитализирани голяма част от кореспонденцията му, биографични материали и снимки. Авторката разглежда публикациите на платформата, сравнявайки ги с оригиналите, с цел цялостното им разчитане. Проф. Бонева посочва още, че в хода на съвместната си работата със Славейков го открива като изключително работлив, прецизен и енергичен книжовник, но и малко хаотичен. Мисля, че именно тази прецизност и работохолизъм на Славейков импонират на изследователския хъс на проф. Бонева и създават емоционална връзка помежду им. Може би и заради настървеността, с която Славейков се отдава на всички свои каузи. Самата тя пише, че докосването до всеки ръкопис на Славейков за нея е „истинско интелектуално и емоционално преживяване“.

Книгата е истинско научноизследователско бижу. Всеки Славейков ръкопис е снабден с кратка анотация, библиографска справка, ако е публикуван, а непубликуваните носят своите археографски иски данни – кои са архивохранилището и инвентарният номер, под който са заведени. Ако оригиналът е загубен, посочена е първата негова публикация. Това прави работата с архива на Славейков изключително лесна.

Вярвам, че **Архивът на Петко Славейков** ще стане неизчерпаем източник на много, все още ненаписани научни страници и ще разкрие още по-цялостно обаятелната му личност.